

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи

професор В. Д. Марковський

“___” серпня 2020 року

Кафедра української мови, основ психології та педагогіки

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДИДАКТИЧНІ СИСТЕМИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»

навчальний рік 2020-2021

галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»
(шифр і назва напрямку підготовки)

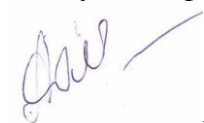
спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»
(шифр і назва спеціальності)

курс перший

Силабус навчальної дисципліни
затверджено на засіданні кафедри
української мови, основ психології та
педагогіки

Протокол від
“31” серпня 2020 року № 14

Завідувач кафедри

(підпис) проф. Фоміна Л.В.
(прізвище та ініціали)

“31” серпня 2020 року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем загальної та передфахової підготовки

Протокол від
“___” _____ 2020 року № ___

Голова методичною комісією ХНМУ з
проблем гуманітарної та соціально-
економічної підготовки

_____ проф. Вовк О. Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

“___” _____ 2020 року

1. Дані про викладачів, що викладають дисципліну

Прізвище, ім'я по батькові викладача	кандидат педагогічних наук Наливайко Наталія Анатоліївна
Контактний тел.	+38 (096) 700-06-61
E-mail:	n.a.nalyvaiko@gmail.com
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Дидактичні системи у вищій школі» складений відповідно до тимчасового Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) фахівців другого (магістерського) рівня, галузі знань 01 – «Освіта / педагогіка», спеціальності – 011 «Освітні, педагогічні науки».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Соціальні, економічні перетворення в Україні не обминули і систему вищої освіти. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» визначили стратегію розвитку освіти в Україні, пріоритетні напрями та шляхи створення життєздатної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високого освітнього рівня, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації. У основу пріоритетних принципів розвитку системи освіти покладено гуманізацію і демократизацію усіх її складових. Педагогіка вищої школи вивчає закони і закономірності управління педагогічним процесом у вищому навчальному закладі, що покликаний відповідати кінцевій меті цієї педагогічної системи. Метою вищих навчальних закладів є підготовка спеціалістів вищої кваліфікації, здатних після здобуття відповідної освіти включитися у виробничу діяльність а також забезпечення їхнього всебічного розвитку, здатних до свідомого суспільного вибору і творчого збагачення культурного потенціалу народу. Навчальна дисципліна «Дидактичні системи у вищій освіті» є однією із складових курсу «Педагогіки вищої школи» і логічним продовженням цілісної системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів освіти. За умов практичної відсутності державного стандарту з підготовки фахівців галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» (та відповідних спеціальностей та спеціалізацій) особливої актуальності набуває проблема визначення дидактичних систем, робота з ними та проектування нових дидактичних систем.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу вищої освіти.

Предметом вивчення курсу є дидактичні системи у вищій школі.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Дидактичні системи у вищій школі» базується на основах педагогіки, теорії навчання у вищій школі, має зв'язок з такими дисциплінами як: «Педагогічний контроль в системі освіти», «Педагогічна майстерність викладача вищої школи», «Інформаційні технології в освіті», «Основи наукових досліджень», «Інтелектуальна власність, академічна доброчесність», «Соціологічні дослідження», «Методика дистанційної освіти», «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових дисциплін.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з основ педагогіки, дидактики, організація освітнього процесу у вищій школі.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: оволодіння магістрантами теорією навчання та освіти, особливостями дидактичних систем різного рівня і практикою їхнього проектування; оволодіння сучасними педагогічними технологіями, дидактичними основами відбору змісту, структурування навчального матеріалу з дисципліни, видів та форм навчальних занять, а також методикою оцінювання ефективності пізнавальної діяльності магістранта, формами і методами навчання.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: підвищення рівня фахової підготовки магістрантів шляхом ознайомлення їх з основними дидактичними системами у вищій школі; удосконалення загально навчальних умінь – оцінка доцільності використання, ефективності, особливостей побудови та структури дидактичних систем різних видів; усвідомлення магістрантами сутності дидактичних принципів, які необхідні для функціонування дидактичних систем у реальному освітньому процесі вищої школи; оволодіння основними дидактичними поняттями; формування вміння наукового аналізу сутності сучасних дидактичних технологій навчання у вищій школі; набуття умінь та навичок у відборі змісту та моделюванні структури навчальної дисципліни; оволодіння інноваційними освітніми технологіями.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

інтегральної: здатність вирішувати типові та складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійній педагогічній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, педагогічних, психологічних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової аудиторії;

загальних компетентностей: здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; знання та розуміння предметної області та розуміння професії; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність проведення досліджень на відповідному рівні

спеціальних (фахових) компетентностей: здатність застосовувати знання у вирішенні складних педагогічних ситуацій; здатність організовувати навчально-виховний процес, використовуючи адекватні методи, засоби та прийоми професійної підготовки; обґрунтування вибору методів, форм та засобів організації навчально-виховного процесу; здатність використовувати у професійній діяльності знання з особливостей дидактичних систем різного рівня і практики їх проектування; здатність використовувати у професійній діяльності

знання з вибору та застосування форм та методів, педагогічних технологій навчання.

Також вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти *соціальних навичок (soft skills)*: комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проектів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проектів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проектів, метод самопрезентації).

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей»:

Матриця компетентностей

№ з/п	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
1	здатність вирішувати типові та складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, педагогічних, психологічних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової аудиторії.				
Загальні компетентності					
1	Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо	Свої соціальні та громадські права та обов'язки	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію	Нести відповідати за свою громадянську позицію та діяльність
2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Методи реалізації знань у вирішенні практичних питань	Вміти використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуаціях	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичної діяльності	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень
3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим	Знати сучасні тенденції розвитку освіти та аналізувати їх	Вміти проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
4	Знання та розуміння предметної області та розуміння професії	Розуміння структуру та особливості професійної діяльності	Здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань	Формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток з високим рівнем автономності

5	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	У галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
6	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	Методи оцінювання показників якості діяльності.	Забезпечувати якісне виконання професійної діяльності.	Встановлювати зв'язки для забезпечення якісного виконання робіт.	Нести відповідальність за якісне виконання робіт
7	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	Знати компоненти системи вищої освіти, планування та оцінку наукового дослідження.	Здійснювати пошук наукових джерел інформації; здійснювати вибір методик проведення наукового дослідження; використовувати методи математичного аналізу і моделювання, теоретичного і експериментального дослідження в освітній галузі.	Використовувати інформаційні дані з наукових джерел	Нести відповідальність за розробку та реалізацію запланованих проектів
Спеціальні (фахові) компетентності					
1	Здатність застосовувати знання у вирішенні складних педагогічних ситуацій.	<ul style="list-style-type: none"> • Сутність навчально-виховного процесу у вищій школі; • особливості форм, методів і засобів організації навчально-виховного процесу в умовах вищого навчального закладу. 	<ul style="list-style-type: none"> • Використовувати на практиці фахові знання для рішення складних педагогічних ситуацій. • створювати емоційно-позитивний клімат на занятті, при виконанні професійних завдань. 	Встановлювати педагогічно-доцільні відносини між суб'єктами професійно-педагогічної діяльності у ЗВО.	Нести відповідальність за грамотність та своєчасність у прийнятті рішень щодо планування та організації освітнього процесу у ЗВО.

2	Здатність організувати освітній процес, використовуючи адекватні методи, засоби та прийоми професійної підготовки; обґрунтування вибору методів, форм та засобів організації освітнього процесу	<ul style="list-style-type: none"> • Специфіку планування організації освітнього процесу в умовах ЗВО; • сутність освітнього процесу; • особливості форм, методів і засобів організації освітнього процесу 	<ul style="list-style-type: none"> • Характеризувати організаційні форми навчання у ЗВО, засоби правильного використання у навчальному процесі; • визначити методи професійного навчання, які є адекватними щодо рівня здобувачів освіти 	Організувати освітній процес у ЗВО	Брати на себе відповідальність за обрані методи, засоби та прийоми професійного навчання у ЗВО
3	Здатність використовувати у професійній діяльності знання з особливостей дидактичних систем різного рівня і практики їх проектування.	<ul style="list-style-type: none"> • Ознаки і сутність навчально-виховного процесу як дидактичної системи; • ключові положення і проблематику сучасної дидактики вищої школи; ▪ сутність і принципи освітнього процесу. 	<ul style="list-style-type: none"> • Застосовувати дидактичні знання і способи діяльності на практиці; • упроваджувати принципи навчання в професійній діяльності. 	Аналізувати та формулювати висновки на підставі аналізу інформації щодо використання у педагогічній практиці різноманітних дидактичних систем.	Нести відповідальність за якісну розробку та вибір дидактичних систем в освітній діяльності
4	Здатність використовувати у професійній діяльності знання з вибору та застосування форм та методів, педагогічних технологій навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Принципи вибору форм, методів і засобів навчання у вищому навчальному закладі; • особливості методики проведення різних видів занять; • сучасні освітні технології 	<ul style="list-style-type: none"> • Володіти методикою проведення різних видів занять у вищій школі; • володіти сучасними формами і методами навчання; • обирати та впроваджувати форми, методи та педагогічні технології в освітній процес 	Організувати та підтримувати доцільно педагогічну взаємодію та сприятливий психологічний клімат з учасниками освітнього процесу спрямований на оптимізацію навчальної діяльності	Нести відповідальність за якісну розробку та застосування форм, методів і педагогічних технологій в освітній діяльності

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі **результати навчання**:

1. Знання та розуміння форм, методів і засобів навчання, нових педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Вміння використання в освітній діяльності сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють ефективній комунікації в освітньому середовищі, прогресу у досягненні результатів навчання студентами та підвищенню якості освітньої діяльності в цілому.

3. Застосовувати ефективні форми організації освітнього процесу на різних етапах його реалізації.

4. Розуміти місце дисципліни в системі підготовки фахівця та її взаємозв'язки з іншими галузями знань і навчальними дисциплінами.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин, 6 кредитів ЄКТС.

Розділ 1. Дидактика вищої школи

Тема 1. Характеристика освітнього процесу як дидактичної системи

Дидактична система, її компоненти: зміст, мета, принципи, закономірності, технології, форми, методи, засоби навчання, система контролю й оцінювання результатів навчальної діяльності студентів тощо.

Навчання як спосіб організації педагогічного процесу. Єдність учіння та викладання. Структура процесу засвоєння: почуттєве пізнання (живе споглядання); сприйняття; розуміння, осмислення, узагальнення; запам'ятовування й відтворення, застосування знань на практиці. Функції навчання. Знання, вміння, навички та компетенції як результат навчання.

Форми навчання у закладах вищої медичної освіти. Дуальна форма навчання.

Тема 2. Закони, закономірності й принципи навчання.

Закон і закономірність, співвідношення понять. Закономірності зовнішні й внутрішні. Зовнішні: залежність навчання від суспільних процесів і умов, від соціальної й політичної ситуації, рівня культури й ін. Внутрішні: відбиття зв'язків між компонентами процесу навчання. Принципи навчання як способи досягнення педагогічних цілей з урахуванням закономірностей навчального процесу. Принципи класичні й сучасні. Педагогічні умови реалізації принципів навчання в діяльності викладача медичних університетів.

Тема 3. Форми та методи навчання. Традиційні та інноваційні підходи.

Поняття про форми організації навчання у вищій школі. Традиційні форми організації навчання. Інноваційні форми організації навчання.

Поняття групової взаємодії. Підготовка і проведення «мозкового» штурму: етапи проведення, правила для учасників.

Метод дискусії. Поняття про групову дискусію. Структурування дискусії: введення правил, інструктаж, формулювання питань, моделювання поведінки тощо. Стадії дискусії: визначення теми, цілепокладання, збір інформації, аналіз

інформації, підсумки.

Ігрові методи навчання: рольові, ділові, імітаційні тощо. Завдання, що вирішуються за допомогою ігор. Підготовка і проведення дидактичних ігор: етапи підготовки, структура гри, правила, хід гри. Специфіка позиції викладача-медика при проведенні дидактичних ігор. Типові помилки при використанні ігрових методів навчання.

Підготовка і проведення тренінгу. Види тренінгів: психофізіологічний, психологічний, комунікативний, педагогічний.

Тема 4. Особливості підготовки і проведення лекції.

Сутність лекції як методу навчання. Функції лекції. Особливості організації і проведення лекції. Вимоги до лекції: проблемність, науковість, доступність, логічність викладу, емоційність і виразність. Структура лекції. Види лекції. Нетрадиційні види лекцій: проблемна, бінарна, мультимедійна, лекція-прес-конференція, лекція-бесіда тощо, методика їх проведення. Діяльність викладача медичних університетів на етапах підготовки і проведення лекції.

Тема 5. Особливості підготовки і проведення занять у вищій школі: семінарські, практичні, лабораторні заняття.

Підготовка викладача до проведення семінарського заняття, методика його проведення. Види семінарського заняття. Його завдання. Хід семінарського заняття. Прийоми активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Підготовка викладача до проведення практичного заняття, методика його проведення. Види практичних занять. Розробка практичних завдань.

Підготовка викладача до проведення лабораторного заняття, методика його проведення. Вимоги до лабораторних занять.

Розділ 2. Сучасні педагогічні технології

Тема 6. Особливості інноваційної педагогічної діяльності. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності.

Сутність інноваційної педагогічної діяльності. Класифікація інновацій. Структура та динаміка розвитку освітніх інноваційних процесів. Управління інноваційною діяльністю педагога. Антиінноваційні бар'єри діяльності педагога і шляхи їх подолання.

Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість педагога. Структура готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Розвиток інноваційної поведінки педагога. Шляхи формування інноваційної поведінки викладача. Акмеологія у педагогічній діяльності.

Тема 7. Загальна характеристика педагогічних технологій. Види педагогічних технологій.

Педагогічні технології, їх класифікація. Ознаки педагогічної технології. Принципи педагогічної технології. Умови упровадження педагогічних технологій в освітній процес закладу вищої освіти.

Технологія особистісно орієнтованого навчання. Особливості особистісно орієнтованої технології й педагогічного співробітництва. Ознаки занять за особистісно орієнтованою технологією навчання: індивідуальний підхід, спирання на особистісний досвід студентів, диференціація навчальних завдань тощо.

Індивідуальна освітня траєкторія студента в медичному ЗВО.

Студентоцентроване навчання. Матеріально-технічне забезпечення студентоцентрованого підходу в медичній освіті.

Технологія проблемного навчання: історія виникнення технології. Мета й умови проблемного навчання. Основні функції та ознаки проблемного навчання. Види та рівні проблемного навчання. Проблемні питання, завдання й ситуації. Основні способи вирішення проблемних завдань. Методи проблемного навчання.

Технології аналізу конкретних ситуацій (кейсів). Класифікація ситуацій. Специфіка організації навчання за кейс-технологією. Етапи: підготовчий, ознайомлювальний, аналітичний, підсумковий. Методи вирішення конкретних ситуацій. Джерела ситуацій. Розробка конкретних ситуацій. Вимоги до змісту ситуацій. Ефективність використання педагогічних технологій в освітньому процесі медичних університетів.

Тема 8. Технології дистанційного навчання у вищій освіті.

Загальна характеристика поняття «дистанційна освіта». Вітчизняний досвід. Дистанційна освіта в Україні. Сучасні тенденції розвитку дистанційного навчання студентів у ЗВО. Світовий досвід: дистанційна освіта в Європі, дистанційна освіта в США. Організація та фінансування дистанційної освіти. Використання елементів дистанційного навчання в закладах вищої медичної освіти.

Тема 9. Електронне та мобільне навчання.

Поняття електронного навчання в контексті сучасної педагогічної науки. E-learning – перспективна модель навчання в інформаційному суспільстві. Мультимедійна презентація. Робота з електронними підручниками. Використання мобільних цифрових додатків в освітньому процесі вищої медичної школи.

Тема 10. Симуляційна освіта у закладах вищої медичної освіти.

Загальна характеристика поняття «симуляційна освіта». Симуляційна освіта у системі підготовки медичних фахівців. Методи навчання, що використовуються в симуляційній освіті.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Напрямок підготовки 01 «Освіта / Педагогіка» (шифр і назва)	Нормативна
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»	Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
		1-й
Годин для заочної форми навчання: аудиторних – 26, самостійної роботи студента – 154	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	Лекції
		8 год.
		Практичні, семінарські
		18 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		154 год.
Індивідуальні завдання:		
-		
Вид контролю: іспит		

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (заочна)					
	усього	У тому числі				
лек		пр	лаб	інд	срс	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 1. Дидактика вищої школи						
Тема 1. Характеристика освітнього процесу як дидактичної системи	18	2	2	-	-	14
Тема 2. Закони, закономірності й принципи навчання	18	-	2	-	-	16
Тема 3. Форми та методи навчання. Традиційні та інноваційні підходи	18	2	2	-	-	14
Тема 4. Особливості підготовки і проведення лекції	18	-	2	-	-	16
Тема 5. Особливості підготовки і проведення занять у вищій школі: семінарські, практичні, лабораторні заняття.	18	-	2	-	-	16
Разом за розділом 1	90	4	10	-	-	76
Розділ дисципліни 2. Сучасні педагогічні технології						
Тема 6. Особливості інноваційної педагогічної діяльності. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності	18	2	2	-	-	14
Тема 7. Загальна характеристика педагогічних технологій. Види педагогічних технологій	20	2	2	-	-	16
Тема 8. Технології дистанційного навчання у вищій освіті	17	-	1	-	-	16
Тема 9. Електронне та мобільне навчання	17	-	1	-	-	16
Тема 10. Симуляційна освіта у закладах вищої медичної освіти	18	-	2	-	-	16
Разом за розділом 2	90	4	8	-	-	78
Усього годин по дисципліні	180	8	18	-	-	154

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика освітнього процесу як дидактичної системи	2
2	Форми та методи навчання. Традиційні та інноваційні підходи	2
3	Особливості інноваційної педагогічної діяльності. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності	2
4	Загальна характеристика педагогічних технологій. Види педагогічних технологій	2
Усього годин		8

5. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика освітнього процесу як дидактичної системи	2
2	Закони, закономірності й принципи навчання	2
3	Форми та методи навчання. Традиційні та інноваційні підходи	2
4	Особливості підготовки і проведення лекції	2
5	Особливості підготовки і проведення занять у вищій школі: семінарські, практичні, лабораторні заняття	2
6	Особливості інноваційної педагогічної діяльності. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності	2
7	Загальна характеристика педагогічних технологій. Види педагогічних технологій	2
8	Технології дистанційного навчання у вищій освіті	1
9	Електронне та мобільне навчання	1
10	Симуляційна освіта у закладах вищої медичної освіти	2
Усього годин		18

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Характеристика освітнього процесу як дидактичної системи Опрацювання навчальної літератури, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка словника основних понять	14
2	Тема 2. Закони, закономірності й принципи навчання Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів.	16
3	Тема 3. Форми та методи навчання. Традиційні та інноваційні підходи Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Розробка дидактичної гри	14
4	Тема 4. Особливості підготовки і проведення лекції Підготувати виступ-презентацію (тема за вибором).	16
5	Тема 5. Особливості підготовки і проведення занять у вищій школі: семінарські, практичні, лабораторні заняття Розробити карту самооцінки семінарського заняття.	16
6	Тема 6. Особливості інноваційної педагогічної діяльності. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, індивідуальні завдання.	14
7	Тема 7. Загальна характеристика педагогічних технологій. Види педагогічних технологій Створення мультимедійної презентації	16
8	Тема 8. Технології дистанційного навчання у вищій освіті Розробити тестові завдання з навчальної дисципліни «Дидактичні системи у вищій освіті» (тема за вибором) для дистанційної форми навчання.	16
9	Тема 9. Електронне та мобільне навчання Скласти методичну розробку заняття з використанням мультимедійної презентації	16
10	Тема 10. Симуляційна освіта у закладах вищої медичної освіти Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів.	16
Усього годин		154

9. Завдання для самостійної роботи

Підготовка до практичних занять. Опрацювання матеріалу за опорним конспектом. Робота з допоміжною літературою. Пошукова та аналітична робота.

10. Політика викладача (кафедри) Академічні очікування від студентів/-ок

Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;

- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Плагіат та академічна доброчесність

Кафедра української мови, основ психології та педагогіки підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

11. Методи навчання

- Вербальні (лекція, бесіда);
- наочні (ілюстрація);
- практичні (самостійна робота, кейс-метод, мозковий штурм, робота в парах, робота в групах).

12. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий семестровий контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування, тестування, бесіди студентів із заздалегідь визначених питань, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Задля оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти пропонується альтернативний варіант (*за вибором*): традиційні види завдань: написання контрольної роботи, реферату або творчі види: підготовка мультимедійної презентації, опрацювання навчальної літератури (складання анотації, рецензування, цитування, тези першоджерел, доповнення лекцій).

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Він проводиться в усній. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 200 балів, мінімальна – 120 балів.

13. Форма оцінювання знань студентів

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є іспит.

13.1 Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

Оцінювання студентів проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ».

Поточна навчальна діяльність студентів (далі – ПНД) контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються іспитом)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

13.2 Іспит

Іспит – проводиться екзаменаторами, затвердженими наказом ректора університету у терміни, які визначені екзаменаційною сесією відповідно до графіку навчального процесу.

Допуск до іспиту визначається у балах $\min - 70$, $\max - 120$, при відсутності пропусків аудиторних занять та незадовільних оцінок. Пропуски аудиторних занять та оцінки «незадовільно» повинні бути відпрацьовані в обов'язковому порядку. Іспит оцінюється від 50 до – 80 балів. Оцінка з дисципліни – є сума балів за ПНД та іспиту від $\min - 120$ до $\max - 200$ і відповідає національній шкалі та шкалі ECTS.

Іспит з дисципліни або її частини – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції – вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Критерії оцінювання практичних навичок

Кількість навичок	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами практичної частини	За кожен практичну навичку студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає: «5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
1	8	6,5	5		
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

14. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Силабус навчальної дисципліни.
3. Плани самостійної роботи студентів.
4. Методичні розробки для викладача.
5. Методичні вказівки до практичних занять для студентів.
6. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
7. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу.
8. Перелік питань до іспиту.

15. Рекомендована література

Основна література

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч. посіб. / Л. В. Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 272 с.
2. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи / С. С. Вітвицька. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 383 с.
3. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. – Х. : ОВС, 2006. – 496 с.
4. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. – Харків, 2016. – 260 с.
5. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти [текст]: підручник / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 288 с.
6. Педагогіка вищої школи : підручник / В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волощук [та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя ; АПН України, Інститут вищої освіти. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 256 с.
7. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / І. О. Бартенєва, І. М. Михайлова, І. М. Бужина [та ін.] ; Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2002. – 344 с.
8. Романовський О. Г. Дидактичні системи у вищій школі : навч.-метод. посібник : для студ. денної та заочної форм навч. освітнього ступеня "Магістр" зі спец. 8.18010021 "Педагогіка вищої школи" / О. Г. Романовський, Т. О. Солодовник ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – 86 с.

Допоміжна література

1. Дичківська, І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав. – 2004. – 334 с.
2. Кіржнер Л. О. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / Л. О. Кіржнер, Т. І. Лепейко. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 96 с.
3. Лекції з педагогіки вищої школи / за ред. В. І. Лозової. – Х. : ОВС, 2006. – 496 с.
4. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. /

В. М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

5. Ортинський, В. Л. Педагогіка вищої школи / В. Л. Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 470 с.

6. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 495 с.

7. Фіцула, М. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / М. Фіцула. - 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2014. – 456 с.

16. Інформаційні ресурси

1. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.

2. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

3. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка.

17. Перелік питань до іспиту

1. Сутність освітнього процесу як дидактичної системи
2. Структурні елементи процесу навчання
3. Етапи формування знань, умінь та навичок студентів
4. Сутність понять «принцип навчання», «правило навчання»
5. Взаємозв'язок принципів навчання із закономірностями навчання
6. Реалізація принципів навчання у професійній діяльності
7. Лекція як провідна форма організації навчально-пізнавальної діяльності студентів
8. Загальні рекомендації для лектора
9. Види, структура лекції
10. Методика проведення проблемної лекції
11. Методика проведення мультимедійної лекції
12. Оцінка якості лекції
13. Сутність, значення та види семінарського заняття
14. Особливості та структура семінару
15. Критерії оцінки семінарського заняття
16. Структура та методика проведення семінару-диспуту
17. Структура та методика проведення семінару-конференції
18. Особливості практичного заняття та його структура
19. Сутність та класифікація інтерактивних методів навчання
20. Визначення структури різних видів навчальних занять на основі інтерактивних методів навчання
21. Сутність та класифікація дискусійних методів навчання
22. Структура та стадії дискусії
23. Сутність та структура ігрових методів навчання
24. Завдання, підготовка та проведення ділових, рольових, імітаційних ігор
25. Сутність інноваційної педагогічної діяльності викладача
26. Класифікація інноваційних підходів у дидактиці
27. Структура та динаміка розвитку освітніх інноваційних процесів
28. Методи управління інноваційною діяльністю викладача
29. Антиінноваційні бар'єри діяльності педагога
30. Шляхи подолання антиінноваційних бар'єрів діяльності викладача
31. Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість викладача
32. Визначення структури готовності викладача до інноваційної діяльності
33. Показники готовності до інноваційної діяльності
34. Методи розвитку інноваційної поведінки викладача
35. Шляхи формування інноваційної поведінки педагога
36. Акмеологія у педагогічній діяльності
37. Взаємозв'язок між поняттями «педагогічні технології», «освітні технології», «інноваційні технології»
38. Визначення критеріїв, яким мають відповідати педагогічні технології
39. Визначення структури педагогічної технології
40. Сутність та структура навчальних занять на основі особистісно

орієнтованого навчання

41. Види завдань на заняттях на основі особистісно орієнтованого навчання

42. Дистанційна освіта в Україні.

43. Використання елементів електронного навчання в освітньому процесі

44. Симуляційна освіта та її місце в освітньому процесі

45. Порівняльна характеристика різних варіантів кейс-методу

46. Опрацювання вимог до кейсу та його складових

47. Визначення правил та прийомів створення проблемних ситуацій

48. Місце проблемних ситуацій на різних етапах засвоєння знань під час

навчальних занять

49. Сутність інформаційних та комунікаційних технологій